

Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules

Unofficial translation into Finnish

Recommandation du Comité des Ministres aux Etats membres sur les Règles pénitentiaires européennes

Traduction non-officielle en finlandais

Ministerikomitean suositus jäsenvaltioille Euroopan vankilasäännöistä

© Council of Europe [January 2006], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

© Conseil de l'Europe [janvier 2006], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

Epävirallinen käännös: Katja Hiltunen

EUROOPAN NEUVOSTO MINISTERIKOMITEA

Ministerikomitean suositus Rec (2006) 2 jäsenvaltioille Euroopan vankilasäännöistä¹

(Ministerikomitean hyväksymä 11. tammikuuta 2006 ministereiden sijaisten 952. kokouksessa)

Euroopan neuvoston perussäännön artiklan 15.b mukaisesti ministerikomitea,

ottaen huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen sekä Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön;

ottaen huomioon myös kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi perustetun eurooppalaisen komitean tekemän työn ja erityisesti sen yleisraporteissaan kehittämät standardit;

toistaen, ettei keneltäkään tule riistää vapautta muutoin kuin viimeisenä mahdollisena keinona ja lain määräämässä järjestyksessä;

painottaen, että vapausrangaistusten täytäntöönpanossa ja vankien kohtelussa on otettava huomioon turvallisuuteen, turvatoimiin ja kuriin liittyvät vaatimukset ja samalla taattava vankilaolot, jotka eivät loukkaa ihmisarvoa ja jotka tarjoavat mielekästä työtoimintaa ja kuntoutusohjelmia vangeille valmistaen heitä tällä tavoin sopeutumaan jälleen yhteiskuntaan;

pitäen tärkeänä, että Euroopan neuvoston jäsenvaltiot jatkavat vankilapolitiikkaansa koskevien yleisten periaatteiden ajanmukaistamista ja noudattamista;

ottaen myös huomioon, että tällaisten yleisten periaatteiden noudattaminen lisää kansanvälistä yhteistyötä alalla;

ottaen huomioon merkittävät sosiaaliset muutokset, jotka ovat vaikuttaneet rikosoikeudellisen alan tärkeisiin kehityssuuntauksiin Euroopassa viimeisen kahden vuosikymmenen aikana;

yhtyen jälleen kerran Euroopan neuvoston ministerikomitean suositusten sisältämiin standardeihin, jotka koskevat vankeinhoitopolitiikan ja -käytännön tiettyjä piirteitä, ja erityisesti suositukseen nro R (89) 12 koulutuksesta vankilassa, suositukseen nro R (93) 6 vankeinhoidollisista ja kriminologisista näkökulmista tartuntatautien, kuten aidsin, ja niihin liittyvien terveysongelmien kontrolloinnista vankilassa, suositukseen nro R (97) 12 koskien henkilökuntaa, joka on osallisena seuraamusten ja toimenpiteiden täytäntöönpanossa, suositukseen nro R (98) 7 vankiloiden terveydenhuollon eettisistä ja organisatorisista näkökulmista, suositukseen nro R (99) 22 vankiloiden ylläpidosta ja vankimäärän kasvusta, suositukseen Rec (2003) 22 ehdonalaisesta vapaudesta sekä suositukseen Rec (2003) 23 elinkautisvankien ja muiden pitkäaikaisvankien rangaistusten täytäntöönpanon järjestämisestä;

ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt;

ottaen huomioon, että ministerikomitean suositusta nro R (87) 3 Euroopan vankilasäännöistä on olennaisesti uudistettava ja ajanmukaistettava, jotta se vastaisi rikosoikeudellisissa menettelyissä, rangaistuskäytännössä ja yleisesti vankeinhoidossa tapahtunutta kehitystä Euroopassa,

---

¹ Tätä suositusta hyväksyttäessä ja ministereiden sijaisten sijaiskokouksen menettelytapasääntöjen artiklan 10.2c mukaisesti Tanskan edustaja varasi hallitukselleen mahdollisuuden noudattaa tai jättää noudattamatta suosituksen liitteen säännön 43 kohtaa 2, koska sen mielestä vaatimus, että lääkintähenkilökunnan tulisi käydä yksinäisyysrangaistuksen saaneiden vankien luona päivittäin, herättää vakavia eettisiä kysymyksiä kyseisen henkilökunnan mahdollisesta roolista antaa luotettavia lausuntoja vankien kunnosta jatkaa yksinäisyysrangaistustaan.

suositaa, että jäsenvaltioiden hallitukset:

- ottavat ohjeekseen lainsäädännössään, politiikassaan ja käytännön toimissaan tämän suosituksen liitteeseen sisältyvät säännöt, jotka korvaavat ministerikomitean suosituksen nro R (87) 3 Euroopan vankilasäännöistä;
- takaavat, että tämä suositus ja oheinen tekstiä koskeva kommentti käännetään ja jaetaan mahdollisimman monille tahoille ja erityisesti oikeusviranomaisille, vankilahenkilökunnalle sekä yksittäisille vangeille.

Liite suositukseen Rec (2006) 2

Osa I

Perusperiaatteet

1. Kaikkia vapautensa menettäneitä henkilöitä on kohdeltava heidän ihmisoikeuksiaan kunnioittaen.
2. Vapautensa menettäneet henkilöt säilyttävät kaikki ne oikeudet, joita ei lain nojalla poisteta vapausrangaistus- tai tutkintavankeuspäätöksen johdosta.
3. Vapautensa menettäneille henkilöille asetettuja rajoituksia on oltava vain välttämätön määrä ja niiden on oltava suhteessa siihen lainmukaiseen tavoitteeseen, jonka takia ne on määrätty.
4. Resurssien puute ei ole peruste vankilaloille, jotka loukkaavat vankien ihmisoikeuksia.
5. Elämän vankilassa on vastattava mahdollisimman pitkälle yhteiskunnassa elämisen myönteisiä piirteitä.
6. Vankeuden täytäntöönpano on järjestettävä siten, että se edistää vapautensa menettäneiden henkilöiden sopeutumista takaisin yhteiskuntaan.
7. Yhteistyötä vankilan ulkopuolisten sosiaalipalvelujen kanssa ja siviiliyhteiskunnan osallistumista vankilaelämään on mahdollisuuksien mukaan rohkaistava.
8. Vankilahenkilökunta suorittaa tärkeää julkista tehtävää ja rekrytoinnin, koulutuksen ja työolojen on tuettava henkilökunnan mahdollisuutta pitää yllä korkeatasoista vankeinhoitoa.
9. Kaikkien vankiloiden on kuuluttava säännöllisten valtionhallinnon tarkastusten ja riippumattoman valvonnan piiriin.

Laajuus ja soveltaminen

- 10.1 Euroopan vankilasääntöjä sovelletaan henkilöihin, jotka oikeusviranomainen on määrännyt tutkintavankeuteen tai jotka ovat menettäneet vapautensa tuomion seurauksena.
- 10.2 Henkilöitä, jotka oikeusviranomainen on määrännyt tutkintavankeuteen, ja henkilöitä, jotka ovat menettäneet vapautensa tuomion seurauksena, tulisi lähtökohtaisesti pitää ainoastaan vankiloissa, toisin sanoen laitoksissa, jotka on varattu näihin kahteen ryhmään kuuluville vangeille.
- 10.3 Näitä sääntöjä sovelletaan myös henkilöihin:
  - a. joita voidaan pitää vankilassa jostain muusta syystä; tai
  - b. jotka oikeusviranomainen on määrännyt tutkintavankeuteen tai jotka ovat menettäneet vapautensa tuomion seurauksena ja joita voidaan jostain muusta syystä pitää vangittuna muualla.

10.4 Kaikkien henkilöiden, joita pidetään vankilassa tai joita pidetään vangittuna kohdassa 10.3.b mainitulla tavalla, katsotaan olevan vankeja näiden sääntöjen tarkoittamalla tavalla.

11.1 Alle 18-vuotiaita lapsia ei tulisi pitää vangittuna aikuisille tarkoitettussa vankilassa vaan tarkoitukseen erityisesti suunnitellussa laitoksessa.

11.2 Jos lapsia kuitenkin poikkeuksellisesti pidetään vangittuna aikuisille tarkoitettussa vankilassa, heitä varten on oltava erityismääräykset, joissa otetaan huomioon heidän asemansa ja tarpeensa.

12.1 Psykkisesti sairaat henkilöt, joita ei heidän mielenterveytensä tilasta johtuen voida pitää vankilassa, tulisi pitää tarkoitukseen erityisesti suunnitellussa laitoksessa.

12.2 Jos edellä mainittuja henkilöitä kuitenkin poikkeuksellisesti pidetään vankilassa, heitä varten on oltava erityismääräykset, joissa otetaan huomioon heidän asemansa ja tarpeensa.

13. Näitä sääntöjä on sovellettava puolueettomasti syrjimättä ketään esimerkiksi sukupuolen, rodun, ihonvärin, kielen, uskonnon, poliittisen tai muun mielipiteen, kansallisen tai sosiaalisen alkuperän, kansalliseen vähemmistöön kuulumisen, omaisuuden, syntyperän tai muun aseman perusteella.

Osa II

Vankeusolot

Saapuminen

14. Ketään ei tule ottaa vankilaan tai pitää vankilassa ilman voimassa olevaa kansallisen lainsäädännön mukaista vangitsemismääräystä.

15.1 Saapumisvaiheessa on välittömästi kirjattava seuraavat tiedot jokaisesta saapuneesta vangista:

- a. vangin henkilöllisyyttä koskevat tiedot;
- b. vangitsemisen perusteet ja valtuutus;
- c. saapumispäivä ja -kellonaika;
- d. omaisuusluettelo vangin henkilökohtaisesta omaisuudesta, joka on säilytettävä tallessa säännön 31 mukaisesti;
- e. kaikki näkyvät vammat sekä valitukset aiemmasta huonosta kohtelusta; ja
- f. terveydenhuoltoalan salassapitovelvollisuutta noudattaen vangin tai muiden henkilöiden fyysisen tai psyykkisen hyvinvoinnin kannalta merkitykselliset tiedot vangin terveydentilasta.

15.2 Saapumisvaiheessa kaikille vangeille on annettava tietoa säännön 30 mukaisesti.

15.3 Välittömästi saapumisen jälkeen vangin vangitsemisesta on tehtävä ilmoitus säännön 24.9 mukaisesti.

16. Mahdollisimman pian saapumisen jälkeen:

- a. tiedot vangin terveydentilasta vastaanottovaiheessa on täydennettävä lääkärintarkastuksessa säännön 42 mukaisesti;
- b. vankia koskevien turvatoimien tarkoituksenmukainen taso on määriteltävä säännön 51 mukaisesti;
- c. vangin aiheuttama uhka turvallisuudelle on määriteltävä säännön 52 mukaisesti;
- d. kaikki käytettävissä oleva tieto vangin sosiaalisesta tilanteesta on arvioitava, jotta voidaan hoitaa vangin kiireelliset henkilökohtaiset ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet; ja
- e. vankeusvankien kohdalla on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin ohjelmien toteuttamiseksi näiden sääntöjen osan VIII mukaisesti.

Sijoittaminen ja asuminen

17.1 Vangit on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava vankiloihin, jotka sijaitsevat mahdollisimman lähellä heidän kotiaan tai sosiaalista kuntoutusta tarjoavia paikkoja.

17.2 Sijoittamisessa on otettava huomioon myös meneillään oleviin rikostutkintaan, turvallisuuteen ja turvatoimiin liittyvät vaatimukset sekä tarve tarjota kaikille vangeille tarkoituksenmukainen päiväjärjestys.

17.3 Vankien kanssa on mahdollisuuksien mukaan keskusteltava ensimmäisestä sijoituspaikasta ja kaikista myöhemmistä siirroista vankilasta toiseen.

18.1 Vangeille järjestettyjen asuintilojen ja erityisesti kaikkien makuutilojen on oltava ihmisarvoa ja mahdollisuuksien mukaan yksityisyyttä kunnioittavia sekä terveys- ja hygieniavaatimusten mukaisia. Asianmukaista huomiota on kiinnitettävä ilmasto-oloihin ja erityisesti lattiapinta-alaan, ilman kuutiomäärään, valaistukseen, lämmitykseen ja ilmanvaihtoon.

18.2 Kaikissa rakennuksissa, joissa vankien on asuttava, työskenneltävä tai kokoonnuttava:

- a. on oltava riittävän suuret ikkunat, jotta vankien on normaaliolosuhteissa mahdollista lukea tai työskennellä luonnonvalossa, ja niiden kautta on saatava raitista ilmaa, jollei käytössä ole riittävää ilmastointijärjestelmää;
- b. on oltava keinovalaistus, joka täyttää yleisesti hyväksytyt tekniset standardit; ja
- c. on oltava hälytysjärjestelmä, jonka avulla vangit voivat ottaa yhteyttä henkilökuntaan viipymättä.

18.3 Kohdissa 1 ja 2 mainittujen seikkojen erityisistä vähimmäisvaatimuksista on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä.

18.4 Kansallisella lainsäädännöllä on taattava, ettei näitä vähimmäisvaatimuksia rikota vankiloiden ylläpidoksella.

18.5 Vangit on pääsääntöisesti majoitettava öisin yhden hengen selleihin paitsi silloin, kun makuutilojen jakaminen sopii heille paremmin.

18.6 Asuintilat jaetaan vain, jos ne soveltuvat siihen, ja niihin on sijoitettava vankeja, jotka soveltuvat olemaan tekemisissä toistensa kanssa.

18.7 Vangeille on mahdollisuuksien mukaan tarjottava vaihtoehto ennen kuin heitä vaaditaan nukkumaan jaetuissa makuutiloissa.

18.8 Päätettäessä sijoittaa vangit tiettyihin vankiloihin tai tietyille vankilaosastoille on otettava huomioon tarve pitää:

- a. tutkintavangit erillään vankeusvangeista;
- b. miesvangit erillään naisvangeista; ja
- c. nuoremmat vangit erillään vanhemmista vangeista.

18.9 Kohdassa 18 mainituista erillään pitämisen vaatimuksista voidaan poiketa, jotta vangit voivat osallistua järjestettyihin toimintoihin yhdessä, mutta vangit on sijoitettava erilleen öisin, paitsi jos he hyväksyvät sijoituksen yhteistiloihin ja vankilaviranomaiset arvioivat sen olevan kaikkien asianosaisten vankien edun mukaista.

18.10 Vangit on sijoitettava tiloihin, joissa on vain välttämätön määrä rajoittavia turvajärjestelyjä suhteessa siihen uhkaan, että he pakenisivat tai vahingoittaisivat itseään tai muita.

Hygienia

19.1 Jokaisen vankilan kaikki alueet on pidettävä koko ajan asianmukaisessa kunnossa ja puhtaina.

19.2 Kun vangit saapuvat vankilaan, sellien tai muiden asuintilojen, joihin heidät sijoitetaan, on oltava puhtaita.

- 19.3 Vangeilla on oltava pääsy saniteettitiloihin, jotka ovat hygieenisinä ja yksityisyyttä kunnioittavia.
- 19.4 Riittävät tilat on järjestettävä, jotta jokainen vanki voi käydä ilmasto-oloihin nähden sopivan lämpöisessä kylvyssä tai suihkussa mahdollisuuksien mukaan päivittäin, mutta vähintään kahdesti viikossa (tai tarvittaessa useammin) yleisen hygieniatason mukaisesti.
- 19.5 Vankien on pidettävä itsensä, vaatteensa ja makuutilansa puhtaina ja siisteinä.
- 19.6 Vankilaviranomaisten on annettava vankien käyttöön edelliseen liittyvät välineet mukaan lukien hygieniatarvikkeet ja yleiset puhdistusvälineet ja -aineet.
- 19.7 Naisten hygieniatarpeita varten on tehtävä erityisjärjestelyjä.

Vaatetus ja vuodevaatteet

- 20.1 Vangeille, joilla ei ole asiaankuuluvaa omaa vaatetusta, on annettava ilmasto-oloihin sopivat vaatteet.
- 20.2 Näiden vaatteiden ei tule olla alentavia tai nöyryyttäviä.
- 20.3 Kaikki vaatteet on pidettävä hyvässä kunnossa ja tarvittaessa ne on vaihdettava uusiin.
- 20.4 Vankeja, jotka ovat saaneet luvan poistua vankila-alueelta, ei tule vaatia käyttämään vaatteita, joista heidät tunnistaa vangeiksi.
21. Jokaiselle vangille on järjestettävä erillinen sänky ja erilliset, asianmukaiset vuodevaatteet, jotka on pidettävä hyvässä kunnossa ja vaihdettava tarpeeksi usein niiden puhtauden varmistamiseksi.

Ruokahuolto

- 22.1 Vangeille on tarjottava ravitseva ruokavalio, jossa otetaan huomioon heidän ikänsä, terveytensä, fyysinen kuntonsa, uskontonsa, kulttuurinsa ja työnsä luonne.
- 22.2 Ravitsevan ruokavalion vaatimuksista mukaan lukien sen energia- ja proteiinisältöjen vähimmäismääristä on säädettävä kansallisessa lainsäädännössä.
- 22.3 Ruoka on valmistettava ja tarjottava hygieenisesti.
- 22.4 Päivittäin on tarjottava kolme ateriaa kohtuullisin väliajoin.
- 22.5 Puhdasta juomavettä on aina oltava tarjolla vangeille.
- 22.6 Lääkärin tai pätevän sairaanhoitajan on määrättävä yksittäisen vangin ruokavalio muutettavaksi, jos sille on lääketieteelliset perusteet.

Lainopillinen neuvonta

- 23.1 Kaikki vangit ovat oikeutettuja samaan lainopillista neuvontaa, ja vankilaviranomaisten on järjestettävä heille kohtuulliset edellytykset saada neuvontaa.
- 23.2 Vangit voivat kääntyä minkä tahansa lainopillisen asian merkeissä heidän itsensä valitseman asianajajan puoleen omalla kustannuksellaan.
- 23.3 Mahdollisesta yleisestä maksuttomasta oikeusapujärjestelmästä viranomaisten on tiedotettava kaikkia vankeja.

23.4 Vankien ja heidän asianajajiensa välisten neuvottelujen ja muun yhteydenpidon, kuten lainopillisia asioita käsittelevän kirjeenvaihdon, on oltava luottamuksellista.

23.5 Oikeusviranomaisen voi poikkeustilanteessa määrätä luottamuksellisuutta koskevia rajoituksia estääkseen vakavan rikoksen tai vankilan turvallisuutta ja turvatoimia koskevan vakavan rikkomuksen.

23.6 Vankien on päästävä näkemään tai saatava pitää hallussaan asiakirjoja, jotka liittyvät heidän oikeudenkäyntiinsä.

Yhteydet ulkomaailmaan

24.1 Vankien on saatava mahdollisimman usein pitää yhteyttä kirjeitse, puhelimitse tai muilla yhteydenpitomenetelmillä perheisiinsä, muihin henkilöihin ja ulkopuolisten järjestöjen edustajiin sekä tavata näitä henkilöitä.

24.2 Yhteydenpitoa ja tapaamisia voidaan rajoittaa ja valvoa, jos meneillään olevaan rikostutkintaan liittyvät vaatimukset, hyvän järjestyksen, turvallisuuden ja turvatoimien ylläpito, rikosten estäminen ja rikosten uhrien suojeleminen sitä edellyttävät, mutta tällaisten rajoitusten, oikeusviranomaisen määräämät erityisrajoitukset mukaan lukien, on kuitenkin sallittava yhteydenpito hyväksyttävällä vähimmäistasolla.

24.3 Kansallisessa lainsäädännössä on määriteltävä kansalliset ja kansainväliset toimielimet ja virkamiehet, joihin vangin on saatava pitää yhteyttä ilman rajoituksia.

24.4 Tapaamiset on järjestettävä siten, että vangit voivat pitää yllä ja kehittää perhesuhteitaan mahdollisimman normaalilla tavalla.

24.5 Vankilaviranomaisten on autettava vankeja ylläpitämään riittäviä yhteyksiä ulkomaailmaan ja järjestettävä heille tarkoituksenmukaista sosiaalista tukea sitä varten.

24.6 Vangille on välittömästi ilmoitettava saapunut tieto vangin lähiomaisen kuolemasta tai vakavasta sairaudesta.

24.7 Olosuhteiden salliessa vangille tulisi antaa lupa poistua vankilasta joko saatettuna tai yksin, jotta hän pääsee tapaamaan sairasta sukulaistaan tai osallistumaan hautajaisiin tai jostain muusta humanitaarisesta syystä.

24.8 Vankien on saatava ilmoittaa välittömästi perheilleen vangitsemisestaan tai siirrostaan toiseen laitokseen sekä vakavasta sairaudestaan tai vammastaan.

24.9 Viranomaisten on välittömästi ilmoitettava vangin saapumisesta vankilaan, vangin kuolemasta, vakavasta sairastumisesta tai loukkaantumisesta taikka vangin siirrosta sairaalaan vangin puolisolle tai kumppanille tai, jos vanki on naimaton, lähisukulaiselle tai muulle vangin aiemmin nimeämälle henkilölle mikäli vanki ei ole toisin pyytänyt.

24.10 Vangeilla on oltava mahdollisuus saada säännöllisesti tietoa yhteiskunnallisista asioista tilaamalla ja lukemalla sanomalehtiä, aikakauslehtiä ja muita julkaisuja sekä seuraamalla radio- tai televisiolähetyksiä, jollei oikeusviranomaisen ole yksittäisessä tapauksessa antanut erityistä kieltoa määrätylle aikavälille.

24.11 Vankilaviranomaisten on varmistettava, että vangit voivat osallistua vaaleihin, kansanäänestyksiin ja muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan, mikäli kansallisessa lainsäädännössä ei rajoiteta heidän oikeuttaan siihen.

24.12 Vankien on saatava olla yhteydessä tiedotusvälineisiin, jollei sen kieltämiselle ole turvallisuuden ja turvatoimien ylläpidosta, yhteiskunnan edusta tai uhrien, muiden vankien tai henkilökunnan loukkaamattomuuden suojelemisesta johtuvia pakottavia syitä.

Vankilan päiväjärjestys

- 25.1 Kaikille vangeille laaditun päiväjärjestyksen on tarjottava tasapuolisesti erilaisia toimintoja.
- 25.2 Päiväjärjestyksen on annettava kaikille vangeille mahdollisuus viettää sellinsä ulkopuolella niin monta tuntia päivässä kuin on tarpeen riittävän inhimillisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen tason saavuttamiseksi.
- 25.3 Päiväjärjestyksessä on turvattava myös vankien hyvinvointiin liittyvät tarpeet.
- 25.4 Fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa kokeneiden vankien tarpeisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Työ

- 26.1 Vankityötä on pidettävä myönteisenä osana vankilan päiväjärjestyksestä eikä sitä tule koskaan käyttää rangaistuksena.
- 26.2 Vankilaviranomaisten on pyrittävä tarjoamaan riittävää, luonteeltaan hyödyllistä työtä.
- 26.3 Järjestetyn työn on mahdollisuuksien mukaan pidettävä yllä tai lisättävä vankien kykyä ansaita elantonsa vapauduttuaan.
- 26.4 Säännön 13 mukaisesti ketään ei tule syrjiä sukupuolen perusteella työvaihtoehtoja tarjottaessa.
- 26.5 Ammatillista koulutusta sisältävää työtä on tarjottava siitä hyötyville ja erityisesti nuorille vangeille.
- 26.6 Vangit voivat valita, millaiseen työtoimintaan he haluavat osallistua tarjonnan, sopivan ammatinvalinnan sekä hyvän järjestyksen ja kurin vaatimusten rajoissa.
- 26.7 Laitoksissa käytettyjen työjärjestelyjen ja -tapojen on muistutettava mahdollisimman pitkälti vastaavia työoloja yhteiskunnassa, jotta se valmentaisi vankeja normaalin työelämän oloihin.
- 26.8 Vaikka taloudellisen tuoton tavoittelusta laitosten toimialoilla voi olla hyötyä standardien kohottamisessa ja koulutuksen laadun ja merkityksen parantamisessa, vankien etuja ei tulisi pitää toissijaisena siihen verrattuna.
- 26.9 Vankilaviranomaisten on järjestettävä vangeille työtä joko itse tai yhteistyössä yksityisten sopimuskumppaneiden kanssa vankilassa tai vankilan ulkopuolella.
- 26.10 Vankien työstä on aina maksettava kohtuullinen korvaus.
- 26.11 Vankien on saatava käyttää ainakin osa ansioistaan omaan käyttöönsä tarkoitettuihin hyväksytyihin hyödykkeisiin ja osoittaa osa ansioistaan perheilleen.
- 26.12 Vankia voidaan kannustaa säästämään ansioistaan osa, joka annetaan vangille hänen vapautuessaan tai käytetään muihin sovittuihin tarkoituksiin.
- 26.13 Vankien terveyttä ja turvallisuutta koskevien varotoimien on suojattava heitä asianmukaisesti ja niiden on oltava yhtä tiukat kuin yleisesti työntekijöillä.
- 26.14 Vangit on turvattava tapaturmien ja ammattitautien varalta yhtä hyvin ehdoin kuin mitkä kansallisen lainsäädännön mukaan koskevat yleisesti työntekijöitä.
- 26.15 Vankien päivä- ja viikkotyötuntien enimmäismäärät on määritettävä yhdenmukaisiksi niiden paikallisten sääntöjen ja tapojen kanssa, jotka säätelevät työntekoa vapaudessa.
- 26.16 Vangeilla on oltava vähintään yksi vapaapäivä viikossa ja riittävästi aikaa koulutukseen ja muihin toimintoihin.

26.17 Työssäkäyvien vankien on mahdollisuuksien mukaan kuuluttava kansallisiin sosiaaliturvajärjestelmiin.

Liikunta ja virkistäytyminen

27.1 Jokaiselle vangille on tarjottava mahdollisuus harrastaa vähintään tunnin ajan liikuntaa joka päivä ulkoilmassa, jos sää sallii.

27.2 Kun sää on huono, vankien liikuntamahdollisuus on järjestettävä muulla tavoin.

27.3 Asianmukaisesti järjestettyjen fyysistä kuntoa edistävien sekä riittävästi liikuntaa ja virkistytymismahdollisuuksia tarjoavien toimintojen on oltava keskeinen osa vankiloiden päiväjärjestystä.

27.4 Vankilaviranomaisten on avustettava kyseisissä toiminnoissa järjestämällä tarkoituksenmukaiset laitteet ja välineet.

27.5 Vankilaviranomaisten on järjestettävä erikoistoimintoja niitä tarvitseville vangeille.

27.6 Virkistytymismahdollisuuksia, joihin kuuluvat urheilu, pelit, kulttuuritoiminta, harrasteet ja muut vapaa-ajan toiminnot, on tarjottava ja vankien on mahdollisuuksien mukaan saatava järjestää niitä itse.

27.7 Vankien on voitava viettää aikaa toistensa kanssa harrastaessaan liikuntaa ja osallistuessaan virkistystoimintoihin.

Koulutus

28.1 Jokaisen vankilan on pyrittävä tarjoamaan kaikille vangeille mahdollisuus päästä koulutusohjelmiin, jotka ovat mahdollisimman kattavia ja täyttävät heidän yksilölliset tarpeensa ottaen samalla huomioon heidän toiveensa.

28.2 Etusijalla ovat vangit, joilla on puutteita luku- ja kirjoitustaidossa sekä laskutaidossa ja joilla ei ole perus- tai ammattikoulutusta.

28.3 Erityishuomiota on kiinnitettävä nuorten ja erityistarpeita omaavien vankien koulutukseen.

28.4 Koulutuksella on oltava sama asema kuin työllä vankilan päiväjärjestyksessä, ja vankeja ei tule saattaa epäedulliseen asemaan rahallisesti tai muutoin sen vuoksi, että he osallistuvat koulutukseen.

28.5 Jokaisessa laitoksessa on oltava kaikkien vankien käyttöön tarkoitettu kirjasto, jossa on riittävän monipuolisesti sekä viihteellistä että sivistävää aineistoa, kirjoja ja muita joukkoviestimiä.

28.6 Jos mahdollista, vankilakirjasto tulisi organisoida yhteistyössä paikallisten kirjastopalvelujen kanssa.

28.7 Vankien opetus on mahdollisuuksien mukaan:

- a. sovitettava yhteen maan opetus- ja ammattikoulutusjärjestelmän kanssa siten, että vangit voivat vapauduttuaan jatkaa opintojaan tai ammatillista koulutustaan ongelmitta; ja
- b. järjestettävä ulkopuolisten koulutuslaitosten tuella.

Ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus

29.1 Vankien ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapautta on kunnioitettava.

29.2 Vankilan päiväjärjestys on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan siten, että vangit voivat harjoittaa uskontoaan ja noudattaa vakaumustaan, osallistua uskontonsa tai vakaumuksensa edustajiksi tunnustettujen henkilöiden pitämiin jumalanpalveluksiin tai kokouksiin, saada tavata yksityisesti uskontonsa tai vakaumuksensa edustajia sekä pitää hallussaan uskontoonsa tai vakaumukseensa liittyvää kirjallisuutta.

29.3 Vankeja ei saa pakottaa harjoittamaan uskontoa tai vakaumusta, osallistumaan uskonnollisiin toimituksiin tai kokouksiin, ottamaan osaa uskonnollisiin menoihin tai tapaamaan minkään uskonnon tai vakaumuksen edustajaa.

Tiedottaminen

30.1 Kaikille vangeille on tiedotettava heidän saapuessaan vankilaan ja sen jälkeen niin usein kuin on tarpeellista sekä kirjallisesti että suullisesti heidän ymmärtämällään kielellä vankilan järjestystä koskevista säännöksistä sekä heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan vankilassa.

30.2 Vankien on saatava pitää hallussaan heille annetut tiedot kirjallisina.

30.3 Vangeille on tiedotettava heitä koskevista oikeudenkäynneistä ja jos heidät on tuomittu rangaistukseen, suoritettavasta rangaistusajasta ja mahdollisuuksista vapautua ennen määräaikaa.

Vankien omaisuus

31.1 Kaikki omaisuus, jota vangit eivät vankilan sääntöjen mukaan voi pitää hallussaan, on laitettava säilöön vangin saapuessa laitokseen.

31.2 Vangin, jonka omaisuus otetaan säilöön, on allekirjoitettava luettelo omaisuudesta.

31.3 Säilytys on järjestettävä siten, että omaisuus säilyy hyvässä kunnossa.

31.4 Jos säilytettävän omaisuuden tuhoamista pidetään välttämättömänä, on asia kirjattava ja siitä on ilmoitettava vangille.

31.5 Vangeilla on oltava oikeus, sikäli kuin hygienian, hyvän järjestyksen ja turvallisuuden vaatimukset sen sallivat, ostaa tai muuten hankkia henkilökohtaiseen käyttöönsä hyödykkeitä ruoka ja juoma mukaan lukien hinnalla, joka ei ole epätavallisen korkea verrattuna hintoihin vapaudessa.

31.6 Jos vanki tuo mukanaan lääkkeitä, lääkärin on päätettävä, mitä niille tehdään.

31.7 Jos vangit saavat pitää hallussaan omaisuutta, vankilaviranomaisten on autettava sen säilyttämisessä.

Vankien siirtäminen

32.1 Kun vankeja siirretään vankilaan tai vankilasta pois taikka muualle, kuten tuomioistuimeen tai sairaalaan, heidät on suojattava julkiselta näkymiseltä mahdollisimman hyvin ja asianmukaisilla suojatoimilla on pyrittävä takaamaan heidän anonymiteettinsä.

32.2 Vankien kuljettaminen kulkuvälineissä, joissa on puutteellinen ilmastointi tai valaistus, tai tavalla, joka altistaisi heidät tarpeettomalle fyysiselle rasitukselle tai nöyryytykselle, on kiellettyä.

32.3 Vankien kuljetus on toteutettava valtion viranomaisten kustannuksella ja valvomana.

Vankien vapautuminen

33.1 Kaikki vangit on vapautettava viipymättä, kun heidän vangitsemismääräyksensä umpeutuu tai kun tuomioistuin tai muu viranomainen määrää heidät vapautettavaksi.

33.2 Vapautumisen päiväys ja kellonaika on kirjattava.

33.3 Kaikkien vankien on voitava hyötyä järjestelyistä, jotka on suunniteltu auttamaan heitä palaamaan yhteiskuntaan vapautumisen jälkeen.

33.4 Vangin vapautuessa kaikki hänelle kuuluvat tavarat ja rahat, jotka oli otettu säilöön, on palautettava paitsi, jos vanki on valtuuttanut nostamaan rahaa tai lähettämään kyseistä omaisuutta laitoksen ulkopuolelle taikka jokin tuote tai tavara on hygieniasyistä ollut välttämätöntä tuhota.

33.5 Vangin on allekirjoitettava kuitti palautetusta omaisuudesta.

33.6 Kun vapauttaminen on ennalta järjestetty, vangille on tarjottava mahdollisuus päästä lääkärintarkastukseen säännön 42 mukaisesti mahdollisimman lähellä vapautumisajankohtaa.

33.7 Vapauttamisvaiheessa on varmistettava, että vangeille järjestetään tarpeen mukaan asianmukaiset asiakirjat ja henkilöllisyystodistukset ja heitä autetaan löytämään sopiva asunto ja työ.

33.8 Vapautuville vangeille on myös järjestettävä välitön toimeentulo ja heillä on oltava ilmasto-oloihin ja vuodenaikaan nähden sopiva ja riittävä vaatetus sekä riittävästi varoja päästä määränpäähänsä.

Naiset

34.1 Näissä säännöissä olevien naisvankeja koskevien erityisehtojen lisäksi viranomaisten on otettava erityisesti huomioon naisten tarpeet, kuten heidän fyysiset, ammatilliset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeensa, päättäessään heidän vankeuttaan koskevista asioista.

34.2 Naisvangeille, joilla on säännössä 25.4 tarkoitettuja tarpeita, on etenkin pyrittävä tarjoamaan erityispalveluita.

34.3 Vankien on saatava synnyttää vankilan ulkopuolella, mutta jos lapsi syntyy vankilassa, viranomaisten on järjestettävä kaikki tarvittava tuki ja tarvittavat tilat.

Vangitut lapset

35.1 Jos alle 18-vuotiaita lapsia pidetään poikkeuksellisesti vangittuna aikuisille tarkoitetussa vankilassa, viranomaisten on varmistettava, että kaikille vangeille tarjolla olevien palveluiden lisäksi alaikäiset vangit voivat käyttää sosiaalisia, psykologisia ja kasvatukseen liittyviä palveluja, pääsevät uskonnolliseen ohjaukseen ja virkistytymisohjelmiin tai niitä vastaaviin toimintoihin, joita yhteiskunta tarjoaa lapsille.

35.2 Jokaisen alaikäisen ja oppivelvollisuusikäisen vangin on päästävä perusopetukseen.

35.3 Vankilasta vapautuville lapsille on järjestettävä lisätukea.

35.4 Jos lapsia pidetään vangittuna vankilassa, heidät on pidettävä vankilan osassa, joka on erillään aikuisten käytössä olevasta osasta, jollei tämän katsota olevan lapsen etujen vastaista.

Pienet lapset

36.1 Pieni lapsi voi asua vankilassa vanhempansa luona vain, jos se on lapsen edun mukaista. Pieniä lapsia ei tule kohdella kuin vankeja.

36.2 Jos pienen lapsen annetaan jäädä asumaan vankilaan vanhempansa luokse, vankilassa on oltava erityinen hoitopaikka, jossa on pätevä henkilökunta ja jonne lapsi on sijoitettava vanhemman osallistuessa toimintoihin, joissa lapsi ei voi olla mukana.

36.3 Pienten lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi on varattava erityiset asuintilat.

Ulkomaan kansalaiset

37.1 Ulkomaalaisille vangeille on ilmoitettava viipymättä heidän oikeudestaan ottaa yhteyttä valtionsa diplomaatti- ja konsuliedustajiin sekä tarjottava kohtuulliset edellytykset yhteydenpitoon.

37.2 Vangeille, jotka ovat sellaisten valtioiden kansalaisia, joilla ei ole diplomaatti- tai konsuliedustusta maassa, sekä pakolaisille tai kansalaisuudettomille henkilöille on tarjottava samat edellytykset pitää yhteyttä heidän eduistaan huolehtivan valtion diplomaattiedustajaan taikka kansalliseen tai kansainväliseen viranomaiseen, jonka tehtävänä on hoitaa kyseisten henkilöiden etuja.

37.3 Vankilassa olevien mahdollisia erityistarpeita omaavien muiden maiden kansalaisten etujen mukaisesti vankilaviranomaisten on toimittava täydessä yhteistyössä vankeja edustavien diplomaatti- ja konsulivirkamiesten kanssa.

37.4 Ulkomaalaisille vangeille on annettava yksityiskohtaista tietoa oikeudellisesta avusta.

37.5 Ulkomaalaisille vangeille on ilmoitettava mahdollisuudesta pyytää siirtämään tuomion täytäntöönpano toiseen maahan.

Etniset ja kielivähemmistöt

38.1 Erityisjärjestelyillä on varmistettava, että etnisiin tai kielivähemmistöihin kuuluvien vankien tarpeista huolehditaan.

38.2 Eri ryhmien kulttuuriin liittyviä tapoja on saatava jatkaa vankilassa mahdollisuuksien mukaan.

38.3 Kielellisistä tarpeista on huolehdittava käyttämällä päteviä tulkkeja ja tarjoamalla kirjallista materiaalia kussakin vankilassa käytetyillä kielillä.

Osa III

Terveys

Terveydenhoito

39. Vankilaviranomaisten on huolehdittava kaikkien huostassaan olevien vankien terveydestä.

Vankilaterveydenhoidon järjestäminen

40.1 Vankiloiden lääkintähuolto on järjestettävä läheisessä yhteistyössä paikallisen tai kansallisen yleisen terveydenhuollon kanssa.

40.2 Vankiloiden terveydenhuollon on oltava yhtenäinen ja yhteensopiva kansallisen terveydenhuollon kanssa.

40.3 Vangeilla on oltava mahdollisuus käyttää maassa tarjolla olevia terveystalvija joutumatta syrjityksi oikeudellisen asemansa perusteella.

40.4 Vankiloiden terveydenhuollon on pyrittävä saamaan selville ja hoitamaan kaikki fyysiset tai psyykkiset sairaudet tai viat, joista vangit saattavat kärsiä.

40.5 Vangeilla on oltava mahdollisuus käyttää kaikkia tarpeellisia lääketieteellisiä, kirurgisia tai psykiatrisia palveluja, yhteiskunnan tarjoamat palvelut mukaan lukien.

Lääkintä- ja terveydenhoitohenkilökunta

41.1 Jokaisessa vankilassa on oltava käytettävissä vähintään yksi pätevä yleislääkäri.

41.2 On pyrittävä varmistamaan, että pätevä lääkäri on aina viivytyksettä käytettävissä kiireellisissä tapauksissa.

41.3 Jos vankiloissa ei ole kokopäivätoimista lääkäreitä, osapäivätoimisen lääkärin on käytävä niissä säännöllisesti.

41.4 Kaikissa vankiloissa on oltava asianmukaisesti terveydenhoitoalalle koulutettua henkilökuntaa.

41.5 Pätevien hammaslääkäri- ja optikkopalvelujen on oltava jokaisen vangin saatavilla.

Lääkärin tehtävät

42.1 Lääkärin tai lääkärille raportoivan sairaanhoitajan on tavattava jokainen vanki mahdollisimman pian saapumisen jälkeen ja tutkittava hänet, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

42.2 Lääkärin tai lääkärille raportoivan sairaanhoitajan on tutkittava vanki pyydettyä vapautumisen yhteydessä ja muutoin aina tarvittaessa.

42.3 Vankia tutkiessaan lääkärin tai lääkärille raportoivan sairaanhoitajan on kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, että:

- a. noudatetaan lääkärin vaitiolovelvollisuutta koskevia normaaleja sääntöjä;
- b. diagnosoidaan fyysiset tai psyykkiset sairaudet ja tehdään kaikki tarpeellinen niiden hoitamiseksi ja olemassa olevan lääkehoidon jatkon varmistamiseksi;
- c. kirjataan ja ilmoitetaan asiaankuuluvalla viranomaiselle kaikki merkit tai viitteet siitä, että vankeja olisi kohdeltu väkivalloin;
- d. hoidetaan huumeiden, lääkkeiden tai alkoholin käytöstä johtuvia vieroitusoireita;
- e. tunnistetaan vapaudenriistosta aiheutunut psykologinen tai muu stressi;
- f. eristetään vangit, joilla epäillään olevan tartuntatauteja, taudin ajaksi ja järjestetään heille asianmukainen hoito;
- g. taataan, ettei HI-virusta kantavia vankeja eristetä pelkästään tästä syystä;
- h. havaitaan vapautumisen jälkeistä sopeutumista mahdollisesti hankaloittavat fyysiset tai psyykkiset vammat;
- i. määritetään kunkin vangin työkuunto ja kuntoisuus harrastaa liikuntaa; ja
- j. järjestetään vangin suostumuksella paikallisten toimijoiden kanssa tarpeellisen lääkityksen ja psykiatrisen hoidon jatkuminen vapautumisen jälkeen.

43.1 Lääkärin on huolehdittava vankien fyysisestä ja psyykkisestä terveydentilasta ja otettava vastaan yleisissä terveydenhuoltonormeissa määrättyjen ehtojen ja niissä määritellyn tapaamistiheyden mukaisesti kaikki sairast, sairaudesta tai vammasta ilmoittaneet ja erityisestä syystä huomiota tarvitsevat vangit.

43.2 Lääkärin tai lääkärille raportoivan sairaanhoitajan on kiinnitettävä erityisesti huomiota yksinäisyysrangaistuksen saaneiden vankien terveyteen, käytävä kyseisten vankien luona päivittäin ja annettava heille pikaista lääketieteellistä apua ja hoitoa kyseisten vankien tai vankilahenkilökunnan pyynnöstä.

43.3 Lääkärin on raportoitava johtajalle aina, kun vangin jatkuneen vankeuden tai minkä tahansa vankeuteen liittyvän olosuhteen yksinäisyysrangaistus mukaan lukien voidaan katsoa uhkaavan vangin fyysistä tai psyykkistä terveyttä.

44. Lääkärin tai muun pätevän viranomaisen on säännöllisesti tarkastettava alla listatut asiat, koottava niistä tarpeen mukaan tietoa muilla menetelmillä sekä tiedotettava niistä johtajaa:

- a. ruuan ja veden määrä, laatu, valmistus ja tarjoilu;
- b. laitoksen ja vankien hygienian ja puhtaus;
- c. laitoksen puhtaanapito, lämmitys, valaistus ja ilmanvaihto; ja
- d. vankien vaatetuksen ja vuodevaatteiden soveltuvuus ja puhtaus.

45.1 Johtajan on tutkittava raportit ja ilmoitukset, jotka lääkäri tai muu asianomainen viranomainen on tehnyt sääntöjen 43 ja 44 mukaisesti ja jos hän yhtyy tehtyihin suosituksiin, hänen on ryhdyttävä välittömästi toteuttamaan niitä.

45.2 Jos lääkärin suositukset eivät kuulu johtajan toimivaltaan tai jos johtaja ei yhdy niihin, johtajan on välittömästi esitettävä lääkärin tekemä ilmoitus ja henkilökohtainen raporttinsa ylemmälle viranomaiselle.

Terveydenhoitojärjestelyt

46.1 Erytishoitoa tarvitsevat sairaat vangit on siirrettävä erityishoitoa antaviin laitoksiin tai vankilan ulkopuolisiin sairaaloihin, jos kyseistä hoitoa ei ole saatavilla vankilassa.

46.2 Jos vankeinhoitolaitoksella on omat sairaalatilat, niissä on oltava riittävästi henkilökuntaa ja varusteita, jotta niihin ohjatuille vangeille voidaan tarjota asianmukaista huolenpitoa ja hoitoa.

Mielenterveys

47.1 Lääkärin valvomia erikoisvankiloita tai -osastoja on oltava tarjolla, jotta voidaan tarkkailla ja hoitaa mielenterveysongelmista tai -häiriöistä kärsiviä vankeja, jotka eivät välttämättä kuulu säännön 12 piiriin.

47.2 Vankilan sairaanhoitopalvelujen on järjestettävä psykiatrista hoitoa kaikille sitä tarvitseville vangeille ja kiinnitettävä erityishuomiota itsemurhien ehkäisyyn.

Muut asiat

48.1 Vankeja ei tule alistaa minkäänlaisille kokeille ilman heidän suostumustaan.

48.2 Vankeja koskevat kokeet, joista voi seurata fyysisiä vammoja, psyykkistä kärsimystä tai muuta terveydellistä haittaa, ovat kiellettyjä.

Osa IV

Hyvä järjestys

Yleisesti hyvästä järjestyksestä

49. Vankilan hyvää järjestystä on pidettävä yllä ottamalla huomioon turvatoimiin, turvallisuuteen ja kuriin liittyvät vaatimukset ja järjestämällä samanaikaisesti vangeille ihmisarvon mukaiset asuinolot ja tarjoamalla runsas ohjelma toimintoja säännön 25 mukaisesti.

50. Hyvään järjestykseen, turvallisuuteen ja turvatoimiin liittyvät vaatimukset huomioon ottaen vankien on saatava keskustella yleisistä vankeusoloista koskevista asioista ja heitä on kannustettava olemaan yhteydessä vankilaviranomaisiin niihin liittyvissä kysymyksissä.

Turvatoimet

51.1 Yksittäisiin vankeihin kohdistettuja turvatoimia on oltava niin vähän kuin on tarpeen turvallisen vankeuden saavuttamiseksi.

51.2 Fyysisillä rajoitteilla ja muilla teknisillä keinoilla aikaansaatuja turvatoimia on täydennettävä aktiivisilla turvatoimilla, joista huolehtii valvonnassa olevat vangit tunteva valpas henkilökunta.

51.3 Mahdollisimman pian vankilaan saapumisen jälkeen vangit on arvioitava, jotta saadaan selville:

- a. yhteiskunnalle aiheutuva riski, jos he pakenisivat;
- b. riski paeta joko omin neuvoin tai ulkopuolisen avustuksella.

51.4 Kutakin vankia koskevien turvatoimien on vastattava mainittujen riskitekijöiden suuruutta.

51.5 Tarvittavien turvatoimien tasoa on tarkistettava säännöllisin väliajoin henkilön vankeuden aikana.

Turvallisuus

52.1 Mahdollisimman pian saapumisen jälkeen vangit on arvioitava, jotta saadaan selville, aiheuttavatko he turvallisuusriskin muille vangeille, vankilahenkilökunnalle tai muille vankilassa työskenteleville tai vierailleville henkilöille tai onko todennäköistä, että he vahingoittavat itseään.

52.2 Asianmukaisilla menettelytavoilla on taattava vankien, vankilahenkilökunnan ja kaikkien vierailijoiden turvallisuus ja vähennettävä väkivallan tai muiden turvallisuutta uhkaavien tapahtumien riski minimiin.

52.3 Kaikki mahdollinen on tehtävä, jotta kaikki vangit voivat osallistua päivittäisiin toimintoihin turvallisesti.

52.4 Vangin on voitava ottaa yhteyttä henkilökuntaan kaikkina aikoina, myös yöllä.

52.5 Vankiloissa on noudatettava kansallisia terveyttä ja turvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä.

Eriyisturvatoimet ja -turvallisuusjärjestelyt

53.1 Eriyisturvatoimia tai -turvallisuusjärjestelyjä on käytettävä vain poikkeustilanteissa.

53.2 Luotuja selkeitä menettelytapoja on noudatettava, kun kyseisiä toimenpiteitä sovelletaan johonkin vankiin.

53.3 Kyseisten toimenpiteiden luonne ja kesto sekä perusteet niiden käytölle on määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä.

53.4 Asianomainen viranomaisen hyväksyy tapauskohtaisesti toimenpiteiden käyttöönoton tietyksi määräajaksi.

53.5 Toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyttävä uudelleen määräajan jatkamista koskevat päätökset.

53.6 Kyseisiä toimenpiteitä tulee soveltaa vain yksittäiseen vankiin eikä vankiryhmiin.

53.7 Vangeilla, joihin kyseisiä toimenpiteitä sovelletaan, on oltava oikeus valittaa säännössä 70 esitettyjen ehtojen mukaisesti.

Tarkastaminen ja seuranta

54.1 Henkilökunnalla on oltava yksityiskohtaiset menettelytavat, joita he noudattavat tarkastaessaan:

- a. tiloja, joissa vangit asuvat, työskentelevät tai kokoontuvat;
- b. vankeja;
- c. tapaaajia ja heidän hallussaan olevia tavaroita; ja
- d. henkilökuntaa.

54.2 Tilanteet, joissa kyseiset tarkastukset ovat tarpeellisia, sekä niiden luonne on määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä.

54.3 Henkilökunta on koulutettava suorittamaan tarkastukset siten, että he havaitsevat ja estävät kaikki mahdolliset yritykset paeta tai kätkeä salakuljetettua tavaraa, mutta kunnioittavat samanaikaisesti tarkastettavien ihmisarvoa ja heidän henkilökohtaista omaisuuttaan.

54.4 Tarkastusmenettely ei saa olla nöyryyttävä tarkastettaville henkilöille.

54.5 Henkilön voi tarkastaa vain samaa sukupuolta oleva henkilökunnan edustaja.

54.6 Vankilahenkilökunta ei saa suorittaa vankien kehon sisäisiä tarkastuksia.

- 54.7 Tarkastukseen liittyvän intiimiin tutkimuksen voi suorittaa ainoastaan lääkäri.
- 54.8 Vankien on oltava läsnä, kun heidän henkilökohtaista omaisuuttaan tarkastetaan, elleivät tutkintatekniset seikat tai mahdollinen henkilökuntaan kohdistuva uhka estä sitä.
- 54.9 Turvatoimia ja turvallisuuden suojelua koskevat velvoitteet on suhteutettava tapaajien yksityisyyteen.
- 54.10 Ammatin puolesta tapaamaan tulleiden ihmisten kuten asianajajien, sosiaalityöntekijöiden ja lääkäreiden valvontaan liittyvistä menettelytavoista on neuvoteltava heidän ammattikuntansa kanssa, jotta voidaan taata tasapaino turvatoimien ja turvallisuuden sekä ammattiin liittyvän luottamuksellisen tapaamisoikeuden välillä.

Rikokset

55. Oletettu vankilassa tehty rikos on tutkittava samalla tavoin kuin se tutkittaisiin vapaudessa ja käsiteltävä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Kurinpito ja rangaistukset

- 56.1 Kurinpitotoimiin on turvauduttava viimeisenä keinona.
- 56.2 Aina kun mahdollista vankilaviranomaisten on käytettävä sovittelua ja välimiesmenettelyä selvittääkseen vankien kanssa muodostuneita ja vankien keskinäisiä riitoja.
- 57.1 Ainoastaan käytös, joka todennäköisesti muodostaisi uhkan hyvälle järjestykselle, turvallisuudelle ja turvatoimille, voidaan määritellä järjestykselliseksi rikkomukseksi.
- 57.2 Kansallisessa lainsäädännössä on määriteltävä:
- a. vankien teot tai laiminlyönnit, joiden katsotaan olevan järjestyksellisiä rikkomuksia;
  - b. kurinpitoasioita käsiteltäessä noudatettavat menettelytavat;
  - c. määrättävien rangaistusten muoto ja kesto;
  - d. kyseisiä rangaistuksia määräämään pätevä viranomainen; ja
  - e. mahdollisuudet ja valtuudet muutoksenhakuun.
58. Kaikki vangin väitetyt kurinpitosääntöjen rikkomukset on ilmoitettava heti asianomaiselle viranomaiselle, jonka on tutkittava asia viivytyksettä.
59. Järjestyksellisiä rikkomuksia syytettyjen vankien on:
- a. saatava viipymättä tietää ymmärtämällään kielellä yksityiskohtaisesti heihin kohdistettujen syytteiden luonne;
  - b. saatava riittävästi aikaa ja edellytyksiä puolustuksensa valmisteluun;
  - c. saatava puolustaa itseään henkilökohtaisesti tai oikeudellisen apuun turvautuen, kun oikeudenmukaisuuden takaaminen sitä edellyttää;
  - d. saatava pyytää todistajia paikalle ja kuulustella todistajia tai antaa jonkun toisen kuulustella todistajia heidän puolestaan; ja
  - e. saatava maksutta avukseen tulkki, jos he eivät ymmärrä tai osaa puhua kuulusteluissa käytettyä kieltä.
- 60.1 Järjestyksellisestä rikkomuksesta saadun tuomion perusteella määrätyn rangaistuksen on oltava kansallisen lainsäädännön mukainen.
- 60.2 Rangaistuksen ankaruuden on oltava suhteessa rikkomukseen.
- 60.3 Yhteisrangaistukset, ruumiilliset rangaistukset, pimeään selliin sulkeminen sekä kaikki muut epäinhimilliset ja alentavat rangaistukset ovat kiellettyjä.

60.4 Rangaistus ei saa sisältää perheyhteyksien täydellistä kieltoa.

60.5 Yksinäisyysrangaistus on määrättävä rangaistukseksi vain erikoistapauksissa ja vain määrätyn, mahdollisimman lyhyeksi ajaksi.

60.6 Kahlehtimista ei tule koskaan käyttää rangaistuksena.

61. Vangin, jonka on todettu syyllistyneen järjestysrikkomukseen, on voitava tehdä valitus asianomaiselle itsenäiselle ylemmälle viranomaiselle.

62. Vankia ei tule käyttää eikä valtuuttaa vankilassa minkäänlaisiin kurinpidollisiin tehtäviin.

Samasta teosta kahdesti syytetyksi joutuminen

63. Vankia ei tule koskaan rangaista kahdesti samasta teosta tai menettelytavasta.

Voimakeinojen käyttö

64.1 Vankilahenkilökunnan ei tule koskaan käyttää voimakeinoja vankeja kohtaan, paitsi kun on kyse itsepuolustuksesta, pakoyrityksestä tai laillisen määräyksen aktiivisesta tai passiivisesta vastustamisesta, ja silloinkin vasta viimeisenä keinona.

64.2 Voimakeinoja on käytettävä vain sen verran ja niin kauan kuin on välttämätöntä.

65. Voimakeinojen käytöstä on oltava yksityiskohtaiset menettelytavat, jotka sisältävät määräykset:

- a. erilaisista käytettävissä olevista voimakeinojen muodoista;
- b. tilanteista, joissa kutakin voimakeinoa voidaan käyttää;
- c. henkilökunnan jäsenistä, jotka ovat oikeutettuja käyttämään erilaisia voimakeinoja;
- d. voimakeinojen käytössä vaadituista toimivaltaisuuksista; ja
- e. voimakeinojen käytöstä tehtävistä raporteista.

66. Vankien kanssa suoraan tekemisissä olevalle henkilökunnalle on opetettava tekniikoita, joiden avulla he pystyvät hillitsemään aggressiivisia vankeja mahdollisimman vähäistä voimaa käyttäen.

67.1 Muita lainvalvontaviranomaisia on pyydetävä auttamaan vankien käsittelyssä vankiloiden sisällä vain poikkeustilanteissa.

67.2 Vankilaviranomaisten ja kyseisten muiden lainvalvontaviranomaisten välillä on oltava virallinen sopimus, ellei asiasta ole jo säädetty kansallisessa lainsäädännössä.

67.3 Sopimuksessa on määriteltävä:

- a. tilanteet, joissa muut lainvalvontaviranomaiset voivat tulla vankila-alueelle selvittämään selkkauksia;
- b. toimivaltuuksien laajuus, joka muilla lainvalvontaviranomaisilla on oltava vankila-alueella ollessaan, sekä niiden suhde vankilanjohtajan toimivaltuuksiin;
- c. erilaiset voimakeinojen muodot, joita kyseiset viranomaiset voivat käyttää;
- d. tilanteet, joissa kutakin voimakeinoa voidaan käyttää;
- e. voimakeinojen käytössä vaaditut toimivaltaisuuudet; ja
- f. voimakeinojen käytön jälkeen tehtävät raportit.

Kahlehtiminen

68.1 Kahleiden käyttö on kielletty.

68.2 Käsirautoja, pakkopaitoja ja muita kahlehtimisvälineitä ei tule käyttää muutoin kuin:

- a. tarvittaessa varotoimena kuljetuksen aikana paon varalta edellyttäen, että ne on poistettava, kun vanki saapuu oikeus- tai hallintoviranomaisen luo, ellei kyseinen viranomainen toisin päättä; tai
- b. johtajan määräyksestä muiden hallintakeinojen pettäessä, jotta voidaan estää vankia vahingoittamasta itseään tai muita taikka aiheuttamasta suurta aineellista vahinkoa edellyttäen, että kyseisissä tapauksissa johtajan on välittömästi ilmoitettava lääkärille ja raportoitava ylemmälle vankilaviranomaiselle.

68.3 Kahlehtimista ei tule jatkaa kauempaa kuin on täysin välttämätöntä.

68.4 Kahlehtimisen käytötavoista on määrättävä kansallisessa lainsäädännössä.

Aseet

69.1 Toiminnallista hätätilaa lukuun ottamatta vankilahenkilökunnan ei tule kantaa mukanaan tappavia aseita vankila-alueella.

69.2 Vankien kanssa lähityötä tekevät henkilöt eivät saa vankila-alueella kantaa avoimesti muitakaan aseita, kuten pamppuja, jollei niitä ole tarvetta käyttää turvallisuuden ja turvatoimien nimissä yksittäisessä tapauksessa.

69.3 Henkilökunnalle ei tule antaa aseita, ellei heitä ole koulutettu käyttämään niitä.

Pyynnöt ja valitukset

70.1 Vangeilla on oltava riittävät mahdollisuudet esittää pyyntöjä ja valituksia henkilökohtaisesti tai ryhmänä vankilan johtajalle tai muulle asianomaiselle viranomaiselle.

70.2 Jos sovittelu vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta, on sitä yritettävä ensin.

70.3 Jos pyyntö evätään tai valitus hylätään, päätös on perusteltava vangille ja vangilla on oltava oikeus valittaa riippumattomalle viranomaiselle.

70.4 Vankeja ei tule rangaista pyynnön tai valituksen tekemisestä.

70.5 Asianomaisen viranomaisen on otettava huomioon kaikki vangin sukulaisilta tulleet kirjalliset valitukset, jos heillä on syytä uskoa, että vangin oikeuksia on rikottu.

70.6 Vankien hyvinvoinnista huolehtiva laillinen edustaja tai organisaatio ei voi tehdä valitusta vangin puolesta, jos asianomainen vanki ei anna siihen suostumustaan.

70.7 Vangeilla on oikeus pyytää lainopillista neuvoa valitus- ja muutoksenhakumenettelyistä sekä oikeusapua, jos oikeudenmukaisuuden takaaminen sitä edellyttää.

Osa V

Johtaminen ja henkilökunta

Vankilatyö julkisena palveluna

71. Vankiloiden on oltava julkisen vallan vastuulla erillään sotavoimista, poliisista ja rikostutkinnasta.

72.1 Vankiloita on johdettava eettisesti noudattaen velvollisuutta kohdella kaikkia vankeja inhimillisesti ja heidän luontaista ihmisarvoaan kunnioittaen.

72.2 Henkilökunnan on selkeästi tuotava julki vankeinhoitojärjestelmän päämäärä. Johdon on huolehdittava johtamistavasta, jolla päämäärä saavutetaan parhaiten.

72.3 Henkilökunnan tehtäviin kuuluu muutakin kuin pelkkä vartiointi ja tehtävissä on otettava huomioon tarve edistää positiivisella huolenpidolla ja avustamisella vankien sopeutumista yhteiskuntaan rangaistuksen suorittamisen jälkeen.

72.4 Henkilökunnan on toimittava korkealuokkaisten ammatillisten ja henkilökohtaisten normien mukaisesti.

73. Vankilaviranomaisten on pidettävä henkilökuntaa koskevien sääntöjen noudattamista etusijalla.

74. Erityistä huomioita on kiinnitettävä lähityötä tekevän vankilahenkilökunnan ja heidän valvonnassaan olevien vankien välisen suhteen hoitamiseen.

75. Henkilökunnan on aina käyttäydyttävä ja suoritettava tehtävänsä siten, että he vaikuttavat vankeihin hyvällä esimerkillään ja saavuttavat vankien kunnioituksen.

Vankilahenkilökunnan valitseminen

76. Henkilökunnan jäsenet on valittava huolellisesti ja koulutettava asianmukaisesti sekä alussa että jatkossakin, heille on maksettava ammattilaisen palkkaa ja heidän on oltava arvostetussa asemassa yhteiskunnassa.

77. Uuden henkilökunnan valinnassa vankilaviranomaisten on painotettava rehellisyyttä, inhimillisyyttä, ammattitaitoa ja henkilökohtaista soveltuvuutta monitahoiseen työhön, jota heidän on määrä tehdä.

78. Ammattitaitoinen vankilahenkilökunta on yleensä nimitettävä vakinaisesti ja heille on annettava virkamiesasema ja turvattu työsuhde, joka on riippuvainen ainoastaan hyvästä käytöksestä, tehokkuudesta, hyvästä fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä ja riittävästä koulutustasosta.

79.1 Palkan on oltava riittävän suuri houkuttelemaan ja pitämään alalla sopivaa henkilökuntaa.

79.2 Luontaisetujen ja työehtojen on vastattava täytäntöönpanoviranomaisen työn vaativaa luonnetta.

80. Jos on tarpeen palkata osa-aikaista henkilökuntaa, edellä mainitut kriteerit pätevät soveltuvin osin myös heihin.

Vankilahenkilökunnan kouluttaminen

81.1 Ennen työnsä aloittamista henkilökunnalle on järjestettävä koulutusjakso heidän yleisistä ja erityisistä työtehtävistään ja heidän on suoritettava hyväksyttävästi teoriakokeet ja käytännön testit.

81.2 Johdon on varmistettava, että kaikki henkilökunnan jäsenet pitävät yllä ja kehittävät tietämystään ja ammattitaitoaan koko virkauransa ajan osallistumalla säännöllisin väliajoin järjestettäville täydennyskoulutuskursseille.

81.3 Henkilökunnalle, joka työskentelee erityisvankiryhmien kuten ulkomaalaisten, naisten, nuorten tai mielisairaiden kanssa, on annettava erikoisalaansa koskevaa erityiskoulutusta.

81.4 Koko henkilökunnan koulutuksen on sisällettävä opetusta kansainvälisistä ja alueellisista ihmisoikeusasiakirjoista ja normeista, joihin kuuluvat erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimus ja eurooppalainen yleissopimus kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämisestä, sekä opastusta Euroopan vankilasääntöjen soveltamisesta.

Vankilan johto

82. Henkilökunta on valittava ja nimettävä tasavertaisesti syrjimättä ketään esimerkiksi sukupuolen, rodun, ihonvärin, kielen, uskonnon, poliittisen tai muun mielipiteen, kansallisen tai sosiaalisen alkuperän, kansalliseen vähemmistöön kuulumisen, omaisuuden, syntyperän tai muun aseman perusteella.

83. Vankilaviranomaisten on otettava käyttöön organisaatio- ja hallintojärjestelmät, jotka:
- a. takaavat, että vankiloita johdetaan noudattaen yhdenmukaisia arvostettuja normeja, jotka ovat yhteneviä kansainvälisten ja aluekohtaisten ihmisoikeusasiakirjojen kanssa; ja
  - b. edistävät kommunikointia vankiloiden välillä ja yksittäisissä vankiloissa olevien eri henkilöstöryhmien välillä sekä asianmukaista yhteistyötä kaikkien vankilan sisä- ja ulkopuolella toimivien vangeille palveluja tarjoavien eri osastojen välillä erityisesti vankien hoidon ja sopeuttamisen kannalta.
- 84.1 Jokaisessa vankilassa on oltava johtaja, joka on pätevä kyseiseen asemaan luonteensa, hallinnollisten taitojensa, koulutuksensa ja kokemuksensa puolesta.
- 84.2 Johtajat on nimitettävä kokopäivätoimisiksi ja heidän on omistettava koko työaika virkatehtäviensä hoitamiseen.
- 84.3 Vankilaviranomaisten on varmistettava, että jokaista vankilaa johtaa kaikkina aikoina johtaja, apulaisjohtaja tai muu toimivaltainen virkamies.
- 84.4 Jos johtaja on vastuussa useammasta kuin yhdestä vankilasta, kussakin niistä on lisäksi oltava aina niistä vastuussa oleva virkamies.
85. Miehiä ja naisia on oltava tasapuolisesti edustettuna vankilahenkilökunnassa.
86. Johdon on järjestettävä neuvotteluja henkilökuntajärjestön kanssa yleisistä asioista ja erityisesti työsuhde-ehtoihin liittyvistä asioista.
- 87.1 Parasta mahdollista yhteydenpitoa johdon, muun henkilökunnan, ulkopuolisten järjestöjen ja vankien keskuudessa on edistettävä erityisjärjestelyin.
- 87.2 Johtajan, johdon ja vankilan muun henkilökunnan enemmistön on osattava puhua sitä kieltä, jota suurin osa vangeista puhuu tai ymmärtää.
88. Yksityisesti johdetuissa vankiloissa sovelletaan Euroopan vankilasääntöjä kokonaisuudessaan.

Erityishenkilökunta

- 89.1 Henkilökuntaan on mahdollisuuksien mukaan kuuluttava riittävä määrä asiantuntijoita, kuten psykiatreja, psykologeja, sosiaalityöntekijöitä, opettajia sekä ammatillisia ja liikunnan ohjaajia.
- 89.2 Aina kun on mahdollista, sopivia osa-aika- ja vapaaehtoistyöntekijöitä on rohkaistava avustamaan vankien toiminnoissa.

Yleinen tietous

- 90.1 Vankilaviranomaisten on jatkuvasti tiedotettava julkisuuteen vankeinhoitojärjestelmän ja vankilahenkilökunnan tekemän työn tarkoituksesta parantaakseen yleistä tiedon tasoa vankilan roolista yhteiskunnassa.
- 90.2 Vankilaviranomaisten on rohkaistava kansalaisia tarjoamaan vapaaehtoisesti palveluja vankiloissa sikäli kuin se on soveliaista.

Tutkimus ja arviointi

91. Vankilaviranomaisten on tuettava tutkimuksia ja arviointeja, joilla selvitetään vankilan tarkoitusta, sen roolia demokraattisessa yhteiskunnassa ja kykyä täyttää tarkoituksensa.

Osa VI

Tarkastus ja valvonta

Valtiolliset tarkastukset

92. Hallintoviranomaisten on tarkastettava vankilat säännöllisesti, jotta voidaan arvioida johdetaanko vankiloita kansallisessa ja kansainvälisessä lainsäädännössä asetettujen vaatimusten sekä näiden sääntöjen ehtojen mukaisesti.

Riippumaton valvonta

93.1 Vankilaloja ja vankien kohtelua valvoo riippumaton valvontaelin tai -elimet, joiden havainnot on julkaistava.

93.2 Kyseistä riippumatonta valvontaelintä tai -elimiä on rohkaistava yhteistyöhön sellaisten kansainvälisten tahojen kanssa, joilla on lainmukainen oikeus vierailta vankiloissa.

Osa VII

Tutkintavangit

Tutkintavankien asema

94.1 Näissä säännöissä tutkintavankeja ovat vangit, jotka oikeusviranomainen on määrännyt vangittavaksi ennen oikeudenkäyntiä, tuomiota tai rangaistuksen julistamista.

94.2 Valtio voi päättää katsoa vankien, jotka on todettu syyllisiksi ja tuomittu, olevan tutkintavankeja, jos heidän valituksiaan ei ole vielä lopullisesti käsitelty.

Yleisesti tutkintavangeista

95.1 Tutkintavankien päiväjärjestykseen ei saa vaikuttaa se mahdollisuus, että heidät saatetaan tuomita rikoksesta tulevaisuudessa.

95.2 Tämän osan säännöt tarjoavat lisäturvaa tutkintavangeille.

95.3 Tutkintavankien kohdalla vankilaviranomaisten on noudatettava kaikkia vankeja koskevia sääntöjä ja sallittava tutkintavankien osallistua erilaisiin toimintoihin, joihin nämä säännöt antavat mahdollisuuden.

Asuintilat

96. Tutkintavangit on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava yhden hengen selleihin, jollei heille olisi hyötyä asuintilojen jakamisesta toisen tutkintavangin kanssa tai jollei tuomioistuimien ole antanut erityismääräystä siitä, millaisiin asuintiloihin tietty tutkintavangi tulisi sijoittaa.

Vaatetus

97.1 Tutkintavankien on saatava käyttää omia vaatteitaan, jos ne soveltuvat pidettäväksi vankilassa.

97.2 Tutkintavangeille, joilla ei ole sopivaa omaa vaatetusta, on annettava vaatteita, jotka eivät saa olla samanlaisia kuin vankeusvankien käyttämät asut.

Lainopillinen neuvonta

98.1 Tutkintavangeille on selkeästi ilmoitettava heidän oikeudestaan saada lainopillista neuvontaa.

98.2 Tutkintavangeille on järjestettävä kaikki tarvittavat edellytykset valmistella puolustustaan ja tavata asianajajiaan.

Yhteydet ulkomaailmaan

99. Jollei oikeusviranomainen ole yksittäisessä tapauksessa määrännyt erityiskieltoa tietyksi ajaksi, tutkintavankien:

- a. on saatava ottaa vastaan vieraita ja olla yhteydessä perheidensä ja muiden henkilöiden kanssa vankeusvankien tavoin;
- b. on mahdollista ottaa vastaan ylimääräisiä vierailijoita ja käyttää useammin muitakin yhteydenpitovälineitä; ja
- c. on saatava lukea kirjoja ja sanomalehtiä sekä seurata muita joukkotiedotusvälineitä.

Työ

100.1 Tutkintavangeille on tarjottava mahdollisuutta tehdä työtä, mutta heitä ei tule siihen velvoittaa.

100.2 Jos tutkintavanki päättää tehdä työtä, kaikki säännön 26 ehdot koskevat heitä korvausta koskevat ehdot mukaan lukien.

Osallistuminen vankeusvankien päiväjärjestykseen

101. Jos tutkintavanki pyytää saada noudattaa vankeusvankien päiväjärjestystä, vankilaviranomaisten on mahdollisuuksien mukaan suostuttava pyyntöön.

Osa VIII

Vankeusvankien päiväjärjestyksen tavoite

102.1 Kaikkia vankeja koskevien sääntöjen lisäksi vankeusvankien päiväjärjestykset on suunniteltava niin, että ne tarjoavat tilaisuuden elää vastuuntuntoista ja rikoksetonta elämää.

102.2 Vankeuden sisältämä vapaudenriisto on itsessään rangaistus, minkä vuoksi vankeusvankien päiväjärjestyksen ei tule lisätä vankeuteen luonnostaan liittyvää kärsimystä.

Vankeusvankien päiväjärjestyksen toteuttaminen

103.1 Vankeusvankien päiväjärjestys on käynnistettävä heti kun henkilö on saapunut vankilaan vankeusvangiksi, ellei sitä ole käynnistetty aiemmin.

103.2 Mahdollisimman pian vankilaan saapumisen jälkeen on laadittava vankeusvankeja koskevat asiakirjat, joissa käsitellään heidän henkilökohtaista tilannettaan, kullekin ehdotettuja rangaistusajan suunnitelmia ja vapautumiseen valmistelevaa toimeenpanosuunnitelmaa.

103.3 Vankeusvankeja on rohkaistava osallistumaan henkilökohtaisten rangaistusajan suunnitelmiensa laatimiseen.

103.4 Kyseisiin suunnitelmiin on mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä:

- a. työtä;
- b. koulutusta;
- c. muita toimintoja; ja
- d. vapautumiseen valmistautumista.

103.5 Sosiaalityö, lääkärinhoito ja psykologinen hoito voivat myös kuulua vankeusvankien päiväjärjestyksiin.

103.6 Vankeusvankien yleiseen päiväjärjestykseen on kuuluttava olennaisena osana poistumislupajärjestelmä.

103.7 Suostumuksensa antaneet vangit voivat osallistua rikossovitteluohjelmiin ja rikoksistaan aiheutuneiden vahinkojen korjaamiseen.

103.8 Erityistä huomioita on kiinnitettävä tarkoituksenmukaisten rangaistusajan suunnitelmien ja päiväjärjestysten tarjoamiseen elinkautisvangeille ja muille pitkäaikaisvangeille.

Vankeusvankien vankeuden organisoinnista

104.1 Mahdollisuuksien mukaan ja säännön 17 vaatimuksia noudattaen on käytettävä erillisiä vankiloita tai vankilaosastoja helpottamaan yksittäisten vankiryhmien erilaisten päiväjärjestysten hallinnointia.

104.2 Vangeille laaditaan yksilölliset rangaistusajan suunnitelmat ja niitä muokataan säännöllisesti asetettujen menettelytapojen mukaisesti sen jälkeen kun tarvittavat raportit on käsitelty ja yksityiskohtaiset neuvottelut käyty asianomaisen henkilökunnan ja suunnittelussa mahdollisimman paljon mukana olevan vangin kanssa.

104.3 Vangeista suoraan vastuussa olevan henkilökunnan lausuntojen tulee aina sisältyä mainittuihin raportteihin.

Vankeusvankien tekemä työ

105.1 Järjestelmällisellä työohjelmalla on pyrittävä edistämään vankeusvankien päiväjärjestyksen tavoitteen saavuttamista.

105.2 Vankeusvangit, jotka eivät ole vielä normaalissa eläkeiässä, voidaan velvoittaa työntekoon lääkärin määrittelemän fyysisen ja psyykkisen kuntonsa mukaisesti.

105.3 Jos vankeusvankien edellytetään tekevän työtä, työn ehtojen on oltava yhdenmukaiset yhteiskunnassa vallitsevien normien ja rajoitusten kanssa.

105.4 Jos vankeusvangit osallistuvat opetukseen tai muihin ohjelmiin suunnitellun päiväjärjestyksensä mukaisesti työaikana, heille on maksettava sama korvaus kuin mitä he olisivat saaneet työnteosta.

105.5 Vankeusvankien kohdalla osa heidän ansioistaan tai säästöistään voidaan käyttää vahingonkorvauksiin, jos tuomioistuimien on niin määrännyt tai asianomainen vanki on antanut siihen suostumuksensa.

Vankeusvankien koulutus

106.1 Järjestelmällisen opetusohjelman, johon kuuluu myös taitojen koulutusta ja jonka tavoitteena on parantaa vankien yleistä koulutustasoa sekä heidän mahdollisuuksiaan elää vastuuntuntoista ja rikoksetonta elämää, on oltava keskeinen osa vankeusvankien päiväjärjestyksiä.

106.2 Kaikkia vankeusvankeja on rohkaistava osallistumaan opetus- ja koulutusohjelmiin.

106.3 Vankeusvankien koulutusohjelmat on suunniteltava arvioitujen vankeusajan mukaisesti.

Vankeusvankien vapautuminen

107.1 Vankeusvankeja on tuettava hyvissä ajoin ennen vapautumista menettelyillä ja erityisillä ohjelmilla, jotka mahdollistavat siirtymisen vankilaelämästä lainkuuliaiseseen elämään yhteiskunnassa.

107.2 Erityisesti pitkiä vankeustuomioita suorittavien vankien kohdalla on ryhdyttävä toimiin, joilla varmistetaan asteittainen paluu elämään vapaudessa.

107.3 Tämä tavoite voidaan saavuttaa vankilassa järjestetyllä vapautumiseen tähtävällä ohjelmalla tai valvotulla osittaisella tai ehdonalaisella vapaudella, johon on yhdistetty vaikuttavaa sosiaalista tukea.

107.4 Vankilaviranomaisten on tehtävä läheistä yhteistyötä vapautettuja vankeja valvovien ja auttavien palveluntarjoajien ja viranomaisten kanssa, jotta kaikki vankeusvangit saisivat mahdollisuuden sijoittua uudelleen yhteiskuntaan ja etenkin perhe- ja työelämään.

107.5 Kyseisten sosiaalipalvelujen ja viranomaisten edustajille on annettava kaikki tarvittavat valtuudet päästä vankilaan ja saada tavata vankeja, jotta he voivat avustaa vapauttamisen valmisteluissa ja jälkihoito-ohjelmien suunnitteluissa.

Osa IX

Sääntöjen päivittäminen

108. Euroopan vankilasäännöt on päivitettävä säännöllisesti.